

CUMHURİYETTEN GÜNÜMÜZE BASININ
GELİŞİMİ VE FOTOĞRAFÇILIK
(1. BÖLÜM)

Suat GEZGİN*

The Development of The Press and Photography
Throughout the Turkish Republic to the date

The paper discusses the development of the press and photography throughout the years. The process starting with the beginning of the republic till the recent day is taken as a period of analysis. Academic studies are the reflection of the systematized knowledge. They all are produced in a system not only considering the content and the structural qualities of an academic research, but also the language and physical qualities as well. Thus, it could be possible to have two triangles having the same base. The development could be summarized in three different eras having unique circumstances, qualities and aspects of progress. After agreeing upon the definition of the reporter and the news, we could easily find the dates specific to the Turkish news history. The clusters of history could be classified as follows.

a. 1923-1945 period

*Prof.Dr., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, Dekan

- b. 1946-1960 period
- c. 1961-1980 period
- d. After 1980

In all these periods, the meaning and function of the photography has some specific qualities to be discussed. The paper also discusses the current problematic issues ending up with some possible suggestions and solutions.

Key Words: Press, Photography, History of Press

.....

Giriş

Akademik çalışmalar bir sistemin, sistematüğün ifadesidir. Belirli bir düzen içerisinde hazırlanır, sunulurlar. Herhangi bir akademik çalışmanın başlangıcında elinizde bir şablon, bir yönerge vardır. İçerik açısından her çalışma kendi özgünlüğünü taşımakla yükümlü, ancak biçimsel olarak o çalışmanın bir sistematüğe uygunluğu bulunmalıdır. Çalışma bir bütünlük içermelidir. Sanıldığı gibi akademik çalışma hem dil hem fiziksel özellikleri açısından bir "kripto" değildir. Dolayısıyla her çalışma, öncelikle bir plan çerçevesinde gelişir, kurgulanır ve uygulanır. Bu plan içerisinde bulunduğu üzere çizgisel olarak giriş, gelişme ve sonuç gibi bir yapıya sahiptir. Analojik bir değerlendirme yapmak gerekirse tabanları birleştirilmiş iki üçgenden sözedilebilir. Başlangıçta kavramsal bir arayış, bir yönelim sözkonusudur. Ardından bu arayışın yarattığı anahtarlarla açılan kapılardan daha derin alanlara yönelim gerçekleşir ve bir anlamda başta açılan giriş kapısının anahtarıyla,

çıkış kapası kilitlenir ve serüven sonlandırılır. Bu çalışma da bilinen bir yapıda kurgulandı ve hazırlandı. Tarihsel gelişim içerisinde Türk Basının yaşadıkları aktarılırken, bugünün sorunları üzerinde yoğunlaşan bir değerlendirmeye genişleyecek ve önerilerle, düşüncelerle sonlandırılacaktır.

21. yüzyılın toplumu için iletişim ve haber her geçen gün önemini arttırmaktadır. Öncelikle belirtmek gerekir ki, güçler dengesi üzerine kurulu bir dünyanın varlığını kabul etmek gerekir. Bu dengenin hiç kuşkusuz askeri, siyasal, ekonomik, kültürel dayanakları vardır. Dengeleri kendilerini merkez alan bir eğilimle tanımlamak isteyenler, 21. yüzyılın en temel güçlerinden birini koşulsuz gündemin birinci maddesine yerleştirmektedirler. Bu madde hiç kuşkunuz olmasın bugünün gerçeğinde "iletişim"dir. Yakın geçmişte iki önemli olay yaşandı. Bunlardan bir tanesi 11 Eylül'de gerçekleşen saldırı, bir diğeri de "Irak işgali"dir. Her iki olay belgelemektedir ki, iletişim gücü besleyen, pekiştiren ve daha da öte yaratan bir ögedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, iletişim üzerindeki egemenlik ne denli yüksek olursa olsun, her zaman denetim dışı bir alanı doğasında barındırmaktadır. Bu alanı en geniş biçimde sınırlayan güç bulunduğu ortamın da liderliğini önemli ölçüde üstlenmiş demektir. Bu her anlamda, her alanda karşılık bulacak bir gerçekliktir. Irak operasyonu öncesinde saldırının meşruluğunu sağlama adına ABD'nin yoğun bir iletişim eylemi içerisinde olduğunu belirtmek gerekir. Uluslararası kamuoyu yaratmak için yıllardır, "kitle imha silahları" üzerine kurulan bir söylem yaratıldı. Bu söylemle birlikte "saldırı" dışında bir seçenek kalmadığını, Saddam yönetimine verilen sürelerle açıklamaya

çalıştılar. Bütünüyle kendilerinin haklılığını temel alan bir iletişim kampanyası yürütüldü. Özgürlük, barış, insanlık adına tanımlanan bir operasyon dünya kamuoyuna dakika dakika aktarıldı. Bu yapının tam karşısında ise Irak'ın çabaları da iletişim süreci açısından dikkatle değerlendirilmelidir. Savaş öncesi bu operasyonun yersizliği ve haksızlığı konusunda yapılan açıklamalar, ardından yeryüzünün en bilindir, tanınır isimleri arasına giren Enofrmasyon Bakanı'nın sürekli açıklamaları belleklerde yerini alacak öğelerdir. Yine savaş sırasında gazetecilik açısından önemli etik tartışmaların yaşandığı gelişmeleri de ayrı boyutlarda düşünmek gerekir. Dolayısıyla bu çalışmada gazetecilik eyleminin temel argümanı haber üzerinde biraz yoğunlaşarak, Türkiye tarihine ve bugününe ilişkin değerlendirmeler yapılacak ve fotoğraf olgusu kapsamında yorumlarda bulunulacaktır.

I.Gazetecinin Tanımı ve Haber

Türkiye'de basın tarihi üzerine odaklı bir çalışmada öncelikle "haber"e ilişkin yaklaşımlardan, değerlendirmelerden özetle söz etmek gerekir. Uluslararası oluşum ve değişimler önemli bir düzenek yaratmışlardır. Bu düzenek hukuksal ve toplumsal meşruluğu öne çıkaran bir yapıdır. Bu meşruluk arayışı önemli evrensel değerleri ve ilkeleri gündeme getirmiştir. Üretim süreçlerinin tümünde bu evrensel değerlerin, ilkelerin doğrudan ya da dolaylı bir denetiminin bulunduğunu belirtmek gerekir. Bu denetimi kurumsal bir yapı, organizasyon ya da belirgin bir eylem biçiminde algılanmamalıdır. Elbette bu denetimin kurumsal bir boyutu, yapısı da vardır, ancak bu kurumsallığın dışında gelişen bir

yapının varlığı da anımsanmalıdır. Bu denetim gazetecilik mesleği için “nesnellik” üzerine oturtulmuştur. Dün olduğu gibi bugün de gazeteci “profesyonel” bir kimlikle özerk, özgür biçimde ne ölçüde “gerçeği” yansıtıyor sorusu tartışılmaktadır. Haberi ‘gerçek’le özdeş gören yaklaşım içerisinde gazetecinin kurallara uygun eyleminin haberi “gerçek” kıldığını ileri sürmektedir. Buna göre gazeteci de “...kurallara uygun haber yazdığına toplumsal gerçekliği yansıtmaya yetkin kişilerdir”. Söz konusu yaklaşım “çoğulcu liberal anlayış” olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşım içerisinde denilebilir ki, koşullar sağlandığında ve kurallara uyulduğunda nesnel haberciliğin gerçekleştirilebilir. Bu varsayımın sonucu olarak da basın için 4. güç tanımlaması yapılabilmektedir. (İnal; 1994:155-176) Bir diğer önemli yaklaşım da “eleştirel çalışmalar” başlığı altında değerlendirmek mümkündür. Bu yaklaşıma göre basın “varolan egemen ideolojik söylemlerin inanılabilirliğini kendi söylemi içinde kurarak genelde statükocu bir tavır içerisinde”.(İnal; 1994:159) Bu noktada ciddi bir “iktidar söylemi” gündeme gelmektedir. Birey ve kurumlarıyla tüm durum tanımlamalarında ve yorumlarında iktidarın egemen kimliğinin öne çıktığı vurgulanabilir.(İnal; 1994:159) Tüm bu yaklaşımlardan yola çıkarak haberin bir üretim süreci olduğu gerçeğinden yola çıkılarak bileşenleri üzerinde yoğunlaşılabilir.

Bu anlamda basını değerlendirmek için öncelikle ülkenin içinde bulunduğu siyasal yapının, ilişkilerin, gündemin iyi bilinmesi gerekir. Bir diğer önemli öge, içinde bulunulan kültürel yapı, değerler ve mirastır. Öte yandan dikkate değer belirleyenlerden ekonomik düzen, yapı, ilişkiler de yorumlanması gereken unsurlar

arasındadır. Bu sayılanları dışsal ögeler olarak arttırmak olasıdır, belirtilenler en temel ve doğrudan etki gücü olan noktalardır. Bu karışımın içerisinde yapılan medya kuruluşu, kurumu doğal dokusunda sözkonusu yapıların renklerini taşımaktadır. 21. yüzyıl içerisinde medya kuruluşlarının bu düzenek içerisinde bağımsızlığını koruması, kendini bir anlamda piyasaların dışına taşıması olasılığı güç bir varsayımdır. Yasal düzenlemeler bu anlamda basın kuruluşlarını sınırlandırmakla birlikte zaman zaman koruma işlevini de üstlenmektedir. Üzülerek belirtmek gerekir ki, bu yasal çerçeveye, korumaya zirha karşın medya kuruluşları gerek ilişkileri, gerek kurumsal konumundan ötürü bağımsız bir bünyenin özelliklerini korumakta güçlük çekmektedir. Aynı durum çalışana da büyük ölçüde yansımaktadır. Çalışanın bağımsızlığının korunması, nesnel çalışması ya da belirlenen evrensel ölçütlere uyum sağlaması giderek güçleşmektedir. Özellikle geri kalmış ülkelerde bu durum çok daha belirginleşmektedir.

Bu çalışma kapsamında Türk Basın tarihine dönük yapılacak yolculuk da belirtilen noktalar doğrultusunda değerlendirilmelidir. Bu yolculuğu bugünlere kadar taşıdığı değişimler de içinde bulunan güncel sorunlar kapsamında değerlendirilecektir.

II. Türk Basının Tarihsel Gelişimi

Türk basının tarihsel gelişimi elbette toplumsal yapıdaki değişim ve dönüşümlerle gündeme gelmektedir. Bu bağlamda 1923'ten itibaren başlayan 80 yıllık süreç önemli siyasal-ekonomik değişimlerle kırılma noktalarını belirlemiştir. Bu kırılma noktalarını ilki olarak Cumhuriyet'in ilanından ve "Takrir-i Sükün Kanunu"nun

yayınlanmasıyla başlayan ve 1945'e kadar olan süreçtir. İkinci dönem çok partili sürece geçişle anılan 1945-1960 dönemidir. 1960-1980 arası ayrı bir inceleme süreci ve ardından 1980 sonrası diye tanımlanan süreçtir. Dönemleri özet ve daha belirgin kılmak için maddelemek gerekirse.

- A. 1923-1945 Dönemi
- B. 1946-1960 Dönemi
- C. 1961-1980 Dönemi
- D. 1980 Sonrası

A. Türk Basınında 1923-1945 Dönemi: Heyecan ve coşkunun olduğu bir süreçtir 1923-1945. Ulusal Kurtuluş Savaşı ardından yeni bir dönemin başlangıcı ki, bu başlangıçta özellikle Anadolu Basının önemli katkıları bulunmuştur. Cumhuriyet'in ilanı sevinçle karşılanırken kimi gazetelerin köşelerinde bir oldu bitti düşüncesiyle eleştirilmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında yayında olan başlıca gazeteler: Hakimiyet-i Milliye, Yeni Gün (Ankara Gazeteleri), Vatan, Vakit, Akşam, İkdam, Tanin, Tevhid-i Efkâr (İstanbul Gazeteleri).(Kabacalı; 1998:161) Daha sonra Yunus Nadi Yeni Gün'ü kapatarak Cumhuriyet'i çıkarmıştır. 80 yıl öncesinin isimleri bugün hala kendini gösteriyor. Bu örneklerden biri Vatan, Vakit, Akşam ve diğeri de Cumhuriyet'tir. Bunlardan sadece biri organik anlamda geçmişle bağlantılı ve aralıksız yayını sürdürenler arasındadır. Önemi açısından bir iki olgu dikkat çekicidir. Basının siyasal, toplumsal yaşamdaki etken ya da edilgen yapısı üzerindeki tartışmalar anımsanırsa, sözkonusu dönemin sürecin önemi daha da belirginleşmektedir. Türkiye

gerçeğinin önemli bir adımı atılmış ve Cumhuriyet ilan edilmiştir. Cumhuriyet'in ilan edilmesine ilişkin yorumlardan birkaçına yer vermek gerekirse: Örneğin Ahmet Emin Yalman ki Türk Basın Tarihi'nin önemli kalemlerinden biridir. Cumhuriyet'in ilanına ilişkin değerlendirmelerini Vatan Gazetesi'nde şöyle dile getirmiştir. "Birkaç saat içinde bir devlet şeklinin müzakere ve tebdil edilmesine (değiştirilmesine) ait başka bir misale tarihin hiçbir kısmında tesadüf etmek mümkün değildir..."(Kabacalı;1994:107) Bir başka örneği yine Alpay Kabacalı'nın değerli yapıtından aktarmak mümkün. Örneğin bunlar arasında Akşam Başyazarı Necmeddin Sadık uzun zamandır tartışılan kararın bir gecede alınmasına ve parti içerisinde muhalif seslere karşın bunun gerçekleştirilmesine karşı şaşkınlığını dile getirdiği gözlemlenmiştir.(Kabacalı;1994:108) Bu döneme ilişkin önemli gazetelerden biri hiç kuşkusuz Ulusal Bağımsızlık Savaşı'na önemli destek sağlayan Hakimiyet-i Milliye Gazetesi'dir. Cumhuriyet'i dünyaya ilk duyan gazetedir Hakimiyet-i Milliye. İlk dönemlerde resmi yayın organı görevi üstlenen Hakimiyet-i Milliye, daha sonra Cumhuriyet Halk Partisi'nin kurulmasıyla partinin yayın organı kimliğini kazanmıştır.(Oral;1968:74) Atatürk'ün görevlendirmesi sonucu Recep Peker gazeteyle ilgilenmiş ve gazetenin kurumsal bir yapıya kavuşması konusunda önemli adımlar atılmıştır. Daha sonraki yıllarda anılan gazete Ulus adıyla yayın yaşamını sürdürmüştür. Bu dönemde barındırdığı yazar kadrosuyla Cumhuriyet'i anmak gerekir. Yunus Nadi, İstanbul'a gelerek dönemin en iyi donanımlı matbasını kurmasıyla 7 Mayıs 1924'te yayın yaşamına başladı. Bu dönemin anılması gereken

yayınlardan biri de Akbaba'dır. Yusuf Ziya Ortaç ve Orhan Seyfi Orhan tarafından kurulan Akbaba, 68*100:8 ölçütlerinde haftalık siyasi mizah dergisidir. Önemli bir çizir kadrosuna sahip Akbaba, siyasal yergileri dolayısıyla sık sık yargılanmalarla karşı karşıya kalmıştır. Bir çarpıcı vurgu yapmak gerekirse dönemin ilgi çeken yayınlardan biri de Gelincik'tir. Fuat Süreyya Oral'ın tanımlamasına göre bu dergi Mehmet Fuat tarafından çıkarılmış ve dönemin seks dergisidir. (Oral; 1968:77) Mizah ve seks Cumhuriyet'in ilk yıllarında da karşılık bulan yayın alanlarından biridir.

Bu dönemin önemli basın yansımalarının özellikle Cumhuriyet sonrası gerçekleşen toplumsal değişim ve devrimlerle yoğunlaştığını belirtmek gerekir. Hilafetin kaldırılması, Cumhuriyet'in ilanı, Harf Devrimi gibi önemli gelişmeler dönemin basını tarafından yoğun bir biçimde işlenmiş ve değerlendirilmiştir. O dönemde basına yansıyanlar dikkate alındığında eleştirilerin çok açık ve belirgin bir biçimde dile getirildiği söylenebilir. Bu açıklığın ardından yoğun bir denetim başladığını belirtmek gerekir. Anılan süreçte yaşanan gelişmeler Cumhuriyet Dönemi'nin "ilk istiklal mahkemeleri"nin kurulmasıyla daha açık bir denetsel ve yargısal sürecin başladığı görülmüştür. Bu açıklık ilk aşamada kendini ilk gözaltılarla göstermiştir (9-13 Aralık 1923). Bilindiği üzere 1924 tarihli Anayasa'nın ilgili maddesi (77. madde) uyarınca "Matbuat kanun dairesinde serbesttir ve neşir edilmeden evvel teftiş ve muayeneye tabi değildir." (Özgen;2000:19) Ancak toplumsal değişim ve reformlar karşısındaki gelişmeler bu sürecin giderek daha katı uygulamalarla gündeme gelmesine yol açmıştır. Bu

dönemin önemli ayaklanmalarından Şeyh Sait Ayaklanması (13 Şubat 1925), bu anlamda önemli dönüm noktalarından biri olmuştur. 1924'lü yıllarda Matbuat Müdürlüğü yapan Zekeriya Sertel, basına sansür geleceği duyumları üzerine bir açıklama yaparak böyle birşeyin sözkonusu olmadığını dile getirmiştir. Ancak daha sonraki gelişmeler Sertel'i yalanlamış –ki Sertel de bunu kabul etmiştir- ve “Tahrir-i Sükun Kanunu” ile koyu bir denetim ve yargılama süreci başlamıştır. Dönemin Milli Müdafaa Vekili Faruk Peker, Şeyh Sait Ayaklanması'nın nedeni olarak İstanbul Basınına göstermesi o dönemde yaşanan çelişkinin ve çatışmanın en belirgin yansımalarından biri olmuştur. Vatan Gazetesi yazarı Ahmet Emin Yalman Recep Peker'in değerlendirmelerine köşesinde tepki göstererek “...harice ve memleketin içinde cehalet ve taassuba karşı tesirli bir faaliyet göstermek vazifesini taşıyan milli bir vasıtayı (yılan) kelimesiyle vasıflandırmak...”(Kabacalı;1994:132-133) 1923-1945 döneminin genel karakteristik özellikleri giderek belirginleşmiş ve o dönemin koşulları içerisinde ciddi yargısal süreçlerin ve denetimlerin yaşandığı gözlemlenmiştir. Bu dönem içerisinde hukuksal düzenlemeler de gündeme gelmiştir. Bu hukuksal düzenlemeler, Cumhuriyet tarihinin ilk basın kanununun gerçekleşmesine de olanak tanımıştır. 1931 tarihli “Matbuat Kanunu”, basına ilişkin kimi yaptırımları içermekle birlikte özellikle Cumhuriyet -karşıtı gelişmelere karşı taşıdığı kesin hüküm ve yargılarla dikkatleri üzerinde toplamıştır.(Cumhuriyet Basını; 1998:145-148) Türkiye bu dönemde çok partili yaşama geçiş konusunda önemli deneyimler yaşamış ve bu deneyimler, olumsuzlukla sonuçlanmıştır.

Cumhuriyet'in temel ilke ve devrimlerinin yerleştirilmesi, yaygınlaşması, benimsenmesi konusunda gösterilen duyarlılık bu dönemde basın anlamında önemli sınırlamaların kapısını da aralamıştır. Yaşanan gelişmeler bu tür sonuçların doğmasına yol açmıştır. Söz konusu olumsuz gelişmelere karşı olumlu sayılabilecek kimi önemli gelişmelerin de yaşandığını belirtmek gerekir. Örneğin bu dönemde, 1933 yılında Matbuat Umum Müdürlüğü yeniden kuruldu. İlk Genel Müdür Vedat Nedim Tör, 25 Mayıs 1935'de ilk Basın Kongresi'ni topladı. Türk Basının kurumsallaşması, örgütlenmesi adına önemli sayılabilecek adımlardan birisiydi, kongre. Kongrenin gerçekleştiği yıl "ülke düzeyinde 38 günlük gazete, 78 süreli gazete, 127 dergi yayınlanıyordu". (Cumhuriyet Basın;1998:148)

O döneme ait bir diğer önemli sayısal veriyi de anmak gerekir. Örneğin Uygur Kocabaşoğlu'nun çalışmalarına atıfta bulunan Alpay Kabacalı 13,5 milyon nüfusu bulunan Türkiye'de o dönemde beş büyük İstanbul gazetesinin toplam tirajının 40 bini bulunduğunu belirtmektedir. (1924-1926 yılları arasında başlıca İstanbul gazetelerinin tirajları: İkdam 6.000, Vatan 7.000-8.000, İstiklal 3.000, Vakit 17.000, Son Saat 8.000)

Bu dönemin anılması gereken önemli dışsal bir gelişmesi daha 1939 yılında başlayan II. Dünya Savaşı'dır. Hiç kuşkusuz bu dönem ciddi toplumsal, ekonomik sıkıntıların yaşandığı bir süreç olmuştur. Savaşın olumsuz sonuçlarına karşı yürütülen çalışmalar, beraberinde kimi olumsuz gelişmelerin de doğmasına yol açmıştır. Vedat Nedim Tör başkanlığında yeniden yapılandırılan Matbuat Umum Müdürlüğü 1940-1946 yılları arasında basının

yönlendirilmesinde bir basın yaşımı sözkonusuydu. Sürecin taşıdığı duyarlılık, gazetelerin yoğun biçimde kapatmalarına, yazarların koşulsuz denetimine olanak tanıdı. Savaşa girmeme başarısı gösteren İnönü'nün aldığı ekonomik önlemler, basını da olumsuz yönde etkiledi. 1940'ın ilk aylarında İstanbul'da yayınlanan gazeteler Cumhuriyet, Vakit, Yeni Sabah, Tan, Akşam ve Son Posta idi. 1946'ya kadar olan süreçte geçmiş dönemin kapatmalarıyla karşı karşıya kalan gazeteler yeniden canlanma arayışı içerisine girdi. Ancak, dönemin olumsuz ekonomik koşulları bu arayışların büyük bir bölümünün olumsuz sonuçlanmasına yol açtı. II. Dünya Savaşı sonrası, çok partili yaşama geçiş yönünde yayınların yoğunlaştığı gözlemlendi. Bu anlamda 1946 yılında kurulan yeni partilerle seçime giden Türkiye siyasal yaşamının ve basının yeni bir döneminin, sürecinin başlangıcına da tanıklık etmeye başladı.

B.Türk Basınında 1946-1960 Dönemi: Türkiye artık çok yeni bir dönemin içerisine girmişti. Demokrat Parti, deyim yerindeyse “demokrasi rüzgarları” estirdi. Bu değişim genel yapıda iyimser bir tablo yaratmaya başladı. Sözkonusu siyasal değişimle birlikte basın dünyasında da bir canlılık gözlemlenmeye başladı. Ulus Gazetesi deneyiminin bir başka örneği DP iktidarı döneminde Zafer Gazetesi'yle yaşanmaya başladı. Bu anlamda önemli yatırımlara yönelen DP, İstanbul'da güçlü bir “basımevi” kurdu. (Kabacalı;1998:199) Ardından bugünün “çok satan gazetesi” Hürriyet, Sedat Simavi tarafından kuruldu. Hürriyet, Türk Basın Tarihi'nin görsellik yönünde atılan ilk adımlarla dikkatleri üzerinde

topladı. Özellikle 1948 Londra Olimpiyatları'nı Ali Ersan'ın fotoğraflarıyla belgeleyerek tam sayfa yayınlayan Hürriyet bir ilke de imza atmış oldu. (Kabacalı; 1998:201) Bu değişim DP'nin 1950 sonrası, "özgürlükçü" yaklaşımı diye nitelendirilen açılımlarıyla canlılık kazanmaya başladı. 15 Temmuz 1950'de yeni Basın ve Matbaalar Kanunu yürürlüğe girdi. Gazete çıkarmak için bildirimde bulunmayı yeterli gören yeni düzenleme, yayınlardan ötürü yayın sahiplerini değil gazetecileri kısıkaç altına almayı yeğlemişti. Bu dönemin gazeteleri arasında Cumhuriyet, Hürriyet, Son Posta, Yeni Sabah, Yeni İstanbul, Vatan, Vakit, Hergün ve Akşam yer alıyordu. Ardından bu gazetelere Milliyet, Dünya ve Tercüman eklendi. Geniş bir okur kitlesini hedefleyen ve bunda da başarılı olan Milliyet Gazetesi, DP yanlısı bir tutum sergiledi. Buna karşılık Falih Rıfka Atay'ın yönetimindeki Dünya Gazetesi ise CHP'ye destek verdi. Gazetelerin siyasal kimliklere yönelmesi 1950-1960 arası süreçte özellikle DP yanlısı tutumla dikkatleri üzerinde topluyordu. DP'nin muhalefet sürecinde edindiği destek iktidara gelmesinin ardından terse dönmeye başladı. DP iktidarının basına dönük çok ciddi baskıları gündeme gelmeye başladı. Parasal sıkıntılarının yarattığı sorunlar DP iktidarı için önemli bir üstünlük olmaya başladı. İlanlar üzerindeki denetimi tek elde toplayıp gazeteleri iktidar yanlısı yayınlar konusunda baskı altına almaya çalışan DP, uyguladığı baskı ve yaptırımlarla bu dönemde Türk Basınının magazine yönelimine katkıda bulunmuştur. Örneğin Hayat Dergisi bu dönemin önemli ürünlerinden birisidir. Bu döneme ilişkin bir diğer önemli gelişme de haber dergiciliği konusunda yaşanan gelişmelerdir. Metin Toker'in 1954'te Times dergisini örnek alarak

yayınlamaya başladığı Akis Dergisi, DP desteğiyle bir süre yayını sürdürürken daha sonra izlediği muhalif çizgi yayın yaşamını noktalamasına yol açtı. Akis'in ardın yeni denemeler gündeme gelmeye başladı. Kim ve Mim dergileri Türk Basın Tarihinde haber dergiciliğinin önemli örnekleri olarak yerlerini aldılar. DP iktidarının karakteristik özelliklerinden biri hiç kuşkusuz karayolları politikasıdır. 1950'ye kadar demiryolu ağına verilen önem DP iktidarıyla karayollarına yöneltilmiştir. Bu yönelim Türkiye basını açısından bir yaygınlaşma aracı olmakla birlikte yeni yatırımların, teknoloji arayışlarının yoğunlaşması olarak da yorumlanmıştır. Bu dönemde gazetelerin ulusal çapta erişimi konusunda önemli girişimlerde bulunulmuş ve kimi önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Ancak, bu dönem için söylenmesi gereken en önemli durum, yoğun baskıların yaşanmaya başlamasıdır. Kamu ilanlarının DP eliyle taraftar yayın kuruluşlarına aktarılması önemli tartışma konuları arasında yer almıştır. Yine eleştirilere karşı hoşgörülü olmayan DP iktidarı, zaman zaman iktidar olmanın sağladığı güçle, zaman zaman yasal düzenlemelerle, ifade özgürlüğünü hedef alan girişimlerde bulunmuştur.

Kaynakça

- İNAL Ayşe, "Haber Üretim Sürecine Farklı İki Yaklaşım", Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları /3, YILLIK 93, Ankara-1994.
- KABACALI Alpay, "Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Matbaa ve Basın Sanayii", Cem Ofset Yayınları, İstanbul-1998.
- KABACALI Alpay, "Türk Basınında Demokrasi", Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara-1994.

KABACALI Alpay, "Türk Basınında Demokrasi", Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994.

"Cumhuriyet Basını", Ankara Gazeteciler Cemiyeti Yayını, Ankara, 1998.

